

Föstudaginn 28. nóvember 1941.

Nr. 79/1939. **Gunnlaugur Kristmundsson**
 gegn

Fiskiveiðahlutafélaginu Höfrungi.

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Gunnlaugur Kristmundsson, sem eigi mætir í málinu greiði 50 króna aukagjald til ríkissjóðs, ef hann vill fá mál sitt tekið fyrir að nýju.

Föstudaginn 28. nóvember 1941.

Nr. 4/1941. **Þórunn Snorradóttir og Ólafur M. Jónsson**
 gegn

Fiskiveiðasjóði Íslands og Ársæli Sveinssyni.

Dómur hæstaréttar.

Málssókn þessi fellur niður.

Áfrýjendur, Þórunn Snorradóttir og Ólafur M. Jónsson, er eigi mæta í málinu, greiði 50 króna aukagjald til ríkissjóðs, ef þau vilja fá mál sitt tekið fyrir að nýju.

Miðvikudaginn 3. desember 1941.

Nr. 94/1941. **Magnús Andrésson** (Einar B. Guðmundsson)
 gegn

Tollstjóranum í Reykjavík f. h. ríkissjóðs
 (Kristján Guðlaugsson).

Setudómari próf. Ísleifur Árnason
 í stað hrd. Þórðar Eyjólfssonar.

Innheimta skattgjalda.

Dómur hæstaréttar.

Hinn áfrýjaði úrskurður er upp kveðinn af Bjarna Pálsyni fulltrúa lögmanns.

Áfrýjandi, sem skotið hefur máli þessu til hæstaréttar með stefnu 6. nóvember þ. á., krefst þess, aðallega að hinn áfrýjaði úrskurður verði úr gildi felldur og synjað verði um lög-tak á hendur honum, en til vara, að útgerðarstarfsemi sú, er í máli þessu getur, verði talin sjálfstæður skattaðili frá áramótunum 1939 og 1940 til 23. apríl 1940, er þá væri skatt-skyldur um kr. 85160.00, og að áfrýjanda verði þá einungis skylt að sæta lögtaki fyrir þeim hluta af þessari fjárhæð, er svarar til ágóðahluta hans af greindri starfsemi nefnt tíma-bil. Svo krefst hann og málskostnaðar úr hendi stefnda bæði í héraði og fyrir hæstarétti eftir mati dómsins. Stefndi krefst staðfestingar úrskurðarins og málskostnaðar úr hendi áfrýj-anda fyrir hæstarétti eftir mati dómsins.

S/f Grímur fékk áfrýjanda til umráða m/s Eldborgu til flutnings ísfisks til Englands gegn ákveðinni fastri greiðslu fyrir hverja ferð og ákveðnum hluta þess hagnaðar, sem verða kynni af flutningi ísfisks þangað og farmflutningi þaðan til Íslands. Ekkert er annað upp komið um afskipti s/f Gríms af rekstri þessarar útgerðar skipsins. Áfrýjandi tók síðan þá Hafstein Bergþórsson og Ingvar Vilhjálms-son í félagsskap við sig um þessa útgerð e/s Eldborgar, þannig að þeir þrír skyldu taka þátt í kostnaði og hagnaði af nefndri útgerð áfrýjanda að einum þriðja hluta hver. S/f Grímur hafði engin afskipti af þessum samningi þeirra þremenn-inga, þótt stjórn þess félags vissi um hann, og í engu breytt-ust við samning þenna viðskipti áfrýjanda og s/f Gríms varðandi útgerð m/s Eldborgar. Með þeim lögskiptum, sem nú voru greind, virðist ekki hafa stofnast slíkt félag með þeim Hafsteini Bergþórssyni, Ingvari Vilhjálmsyni og s/f Grími, að rétt sé að skattleggja þessa þrjá aðilja og áfrýj-anda sameiginlega vegna greindrar útgerðarstarfsemi. Ber því að fella hinn áfrýjaða úrskurð úr gildi og synja um framgang lögtaksins.

Eftir atvikum þykir rétt að málskostnaður í héraði og fyrir hæstarétti falli niður.

Þvi dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði úrskurður er úr gildi felldur.

Málskostnaður í héraði og fyrir hæstarétti falli niður.

Úrskurður fógetaréttar Reykjavíkur 30. okt. 1941.

Árið 1941 lagði skattstjórinn í Reykjavík á „Útgerð m/s Eldborg“ c/o Magnús Andrússon, Fjölnisveg 13 hér í bæ, kr. 110148.80 í tekju- og eignarskatt og kr. 55277.50 í stríðsgróðaskatt, sem með 10% skattaúka á tekju- og eignarskattinn, eða kr. 11014.88, nemur samtals kr. 176441.18. Upphæð þessi féll í gjalddaga á manntalsþingi í Reykjavík 15. ágústmánaðar s. l., en nokkru síðar tilkynnti gerðarþoli tollstjóranum, að hann myndi ekki greiða upphæð þessa án úrskurðar dómstólanna, og beiddist tollstjórinn þá lögtaks hjá gerðarþola hinn 1. október s. l., sbr. rjskj. nr. 1, og hefur málið verið sótt og varið hér fyrir réttinum og var tekið til úrskurðar 24. þ. m.

Aðiljar hafa gert í málinu þær kröfur, sem hér segir:

Umboðsmaður gerðarbeiðanda krefst þess *aðallega*, að lögtakið nái fram að ganga fyrir allri þinggjaldskröfunni, en *til vara*, að lögtakið nái fram að ganga fyrir nokkrum hluta hennar, sbr. rjskj. nr. 8. Umboðsmaður gerðarþola mótmælir framgangi lögtaksins í heild, en hefur fyrir sitt leyti samþykkt að varakrafa verði tekin til úrskurðar af réttinum. Umboðsmenn beggja aðilja hafa krafizt málskostnaðar sér til handa.

Málavextir eru þessir:

Hinn 26. okt. 1939 tekur Magnús Andrússon m/s Eldborg á tíma-leigu af eigendum skipsins, og er þá samið um, að skipið fari eina ferð til Englands með ísvarinn fisk. Fyrir þá ferð var aðeins krafizt ákveðinnar upphæðar og skipseigandi tók engan þátt í hagnaði af fisksölunni. Hinn 29. desember 1939 er þessi samningur framlengdur, og eru þá gerðar á honum ýmsar breytingar, meðal annars áskilur skipseigandi sér helming af þeim hagnaði, sem á ísfisksölunni kann að verða, án þess þó að taka þátt í tapi, en jafna má þó tap, sem verða kann á einni ferð, yfir á aðrar ferðir, þegar reikna skal út heildarhagnað skipseiganda. Þessi samningur er síðan framlengdur tvisvar, í fyrra skiptið 23. febrúar 1940 og í síðara skiptið 29. apríl s. á., og eru þá gerðar á honum litlar breytingar aðrar en þær, að hagnaðarhluti skipseiganda er hækkaður að mun. Hinn 4. janúar 1940 gerir Magnús Andrússon samning við þá Hafstein Bergþórsson og Ingvar Vilhjálmsson, og ganga þeir tveir þar inn í samning Magnúsar um Eldborg frá 29. desember 1939, þannig að hver þeirra þremmenninganna ábyrgist að $\frac{1}{2}$ hluta fullnustu þess samnings. Samningsaðiljum ber að leggja fram hverjum

fyrir sig þriðja hluta þess fjár, er til fyrirtækisins þarf, enda beri þeir hagnað og tap í sömu hlutföllum. Þeir Hafsteinn og Ingvar komu þannig ekki fram sem beinir samningsaðilar gagnvart eigendum skipsins, en þó er viðurkennt, að stjórnendum sameignarfélagsins Grims hafi verið kunnugt um þessa samningsgerð. Hinn 23. apríl 1940 kveður gerðarþoli þá þremmenningana hafa slitið samtökum sínum, og hafði Eldborg þá farið fimm ferðir út á þeirra vegum. Eftir það hafi skipið farið þrjár ferðir til Englands á vegum Magnúsar og eiganda þess eingöngu.

Mótmæli gerðarþola gegn framgangi lögtaksins eru byggð á því:

1. að 3. gr. skattalaganna taki eigi til slíkra samtaka, sem hér um ræðir,
2. að jafnvel þótt svo verði litið á, hafi aðiljarnir í samtökum þessum ekki verið raunverulega fleiri en 3 og eigi því rétt á því, að skatturinn sé lagður á þá hvern fyrir sig persónulega samkv. 5. mgr. 3. gr. skattalaganna.
3. að gerðarþoli beri ekki ábyrgð nema á nokkrum hluta skattsins, miðað við þær tekjur, sem hann hafi haft af félagsrekstrinum,
4. að félagsskap þeirra þremmenninganna hafi verið slitið hinn 23. apríl 1940, og sé í öllu falli ekki rétt að leggja sameiginlegan skatt á félagið nema fram til þess tíma.

Um 1) Í 3. gr. laga nr. 6 9. janúar 1935 um tekju- og eignarskatt segir svo undir staflið c, að tekjuskatt skuli greiða „önnur félög . . ., sem ekki eru sérstaklega undanþegin skattgjaldi . . .“, sbr. reglugerð nr. 133 28. desember 1936, 4. gr., 3. staflið, og í 15. gr. sömu laga segir, að eignarskatt skuli allir þeir greiða, sem skattskyldir eru til tekjuskatts, ef þeir eiga eign eða eignarréttindi, sem skatt ber að greiða af eftir lögunum. Kemur þá hér til álita, hvort þau samtök, sem hér um ræðir, séu félag í merkingu skattalaganna. Lögin skýrgreina ekki, hvað er átt við með orðunum „önnur félög“, hvort þar er einungis átt við félög í merkingu félagaréttarins, eða einnig um önnur samtök. En af eðli þeirra samtaka, sem hér um ræðir, verður séð, að um samningsbundna, fjármunalega samvinnu ákveðinna manna að sameiginlegu marki er að ræða, og falla því samtökin undir skýrgreiningu félagaréttarins á félagi í viðtækustu merkingu. Þar eð samtökin beindust auk þess að því að afla ágóða til skiptingar meðal félagsmanna, verður að álita, að skattalögunum sé einmitt ætlað að ná til slíkra samtaka, og sé því hér um að ræða félag, sem skattskyld er eftir 3. gr., staflið c, tekju- og eignarskattslaganna. Gerðarþoli hefur að visu haldið því fram, að samtökin hafi verið of losaraleg til þess að geta talizt félag, og auk þess hafi þau aðeins verið gerð til bráðabirgða. Á þetta verður ekki fallizt. Samtökin voru milli ákveðinna aðilja og beindust að ákveðnu marki og því marki var náð.

Um 2) Með áðurnefndum framhaldssamningi, dags. 20. desember 1939, setur skipseigandi það ákvæði inn í tímaleigusamninginn, að helmingur hagnaðarins af ísfisksölunni skuli renna til hans, og ef fleiri ferðir verði farnar, megi jafna tapi og gróða, sem verða kunni á einni ferð, yfir á aðrar ferðir, en þó tekur skipseigandi ekki þátt í heildartapi, sem verða kann á fisksölunni. Með viðbótarákvæði þessu gerir skipseigandi þannig tilkall til hlutdeildar í heildarhagnaðinum og verður því að skoðast sem þátttakandi í fyrrnefndum félagssamtökum, enda var afgjaldið fyrir tímaleigunni jafnframt hækkað. Með samningi þeirra þremmenninganna nokkrum dögum seinna eru þátttakendurnir þá orðnir fleiri en 3, enda þótt skipseigandi sé ekki fullábyrgur félagi, og áttu þeir því af þeirri ástæðu ekki heimtingu á að tekju- og eignarskatturinn væri lagður á þá persónulega.

Um 3) Engin ástæða virðist vera hér fyrir hendi, er réttlætt gæti þá kröfu gerðarþola, að ábyrgð hans sé ákveðin „pro rata“. Skipting taps og gróða í ákveðin hlutföll meðal þremmenninganna, sbr. rskj. nr. 5, verður að skoðast sem ákvæði, er snertir aðeins afstöðu þeirra innbyrðis, enda liggur ekkert fyrir í málinu, sem bent gæti til annars en að ábyrgð þremmenninganna sé bein og persónuleg.

Um 4) Eins og áður er sagt, heldur gerðarþoli því fram, að þeir þremmenningarnir hafi slitið félagsskap sínum 23. apríl 1940. Eftir þann tíma hafi skipið farið 3 ferðir til Englands fyrir reikning hans og skipseiganda. Umboðsmaður gerðarbeiðanda fullyrðir aftur á móti, að ekkert hafi verið tekið fram um þetta, er rekstrarreikningur sá, er hér liggur fyrir á rskj. nr. 6, var lagður fram á skattstofunni. Hafi hún haft fulla ástæðu til að halda, að sömu aðiljar hafi tekið þátt í samtökunum allt árið, en arðinum verið skipt milli þeirra, eins og rekstrarreikningurinn sýnir. Gegn eindregnum mót-mælum umboðsmanns gerðarbeiðanda verður krafa þessi ekki tekin til greina.

Úrslit málsins fyrir réttinum verða þá samkvæmt framansögðu þau, að hið umbeðna lögtak skal ná fram að ganga að öllu leyti. Eftir atvikum þykir þó rétt, að málskostnaður falli niður.

Því úrskurðast:

Hið umbeðna lögtak skal ná fram að ganga.
Málskostnaður fellur niður.